

Отзыв официального оппонента музыкального психолога, кандидата искусствознания в области музыкального искусства, доцента кафедры музыкальной психологии Варшавской Консерваторий им. Ф. Шопена (Польша) в 1997 г. – 2017 г. **Малгожаты Хмужинской** на диссертацию Дымниковой Марии на тему «Психометрический метод диагностики музыкальной памяти», представленную на соискание научной степени PhD по специальности Психология

Opinia recenzenta oficjalnego

psychologa muzyki, doktora sztuki w dziedzinie sztuki muzycznej, adiunkta katedry psychologii muzyki Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie (Polska) w latach 1997 – 2017, **Małgorzaty Chmurzyńskiej** na pracę Marii Dymnikowej na temat «Psychometryczna metoda diagnozy pamięci muzycznej» przedstawioną na uzyskanie stopnia naukowego PhD w specjalności "Psychologia"

PhD badanie M. Dymnikowej jest zakończoną samodzielną pracą naukową, poświęconą opracowaniu metody diagnozy psychologiczno–muzycznej, badającej roboczą pamięć słuchowo–muzyczną, i pozwalającej na określenie profilu lateralnego badanego. Autorka słusznie podkreśla, że pamięć muzyczna jest specyficznym rodzajem pamięci, która stanowi istotny składnik zdolności muzycznych i inteligencji muzycznej w rozumieniu Howarda Gardnera. PhD praca M. Dymnikowej wydana w formie monografii naukowej «Diagnoza pamięci *muzycznej*» w Sankt-Petersburgu (Rosja) w 2018 r. (wyd. LEMA: 184 s.; ISBN 978-5-00105-343-9). Szeroka i głęboka wiedza autorki w swobodzie poruszania się po rozległych obszarach naukowych (psychologia, pedagogika, edukacja muzyczna, teoria muzyka, muzykoterapia), czasem od siebie dość dalekich, widoczna jest w przedstawionej pracy.

Dla aktualizacji PhD pracy jest to jedna z nielicznych prac (może jedyna?), która wyodrębnia ten specyficzny rodzaj pamięci, jaką jest robocza pamięć muzyczna, stanowiąca istotny składnik zdolności muzycznej, o podłożu biologicznych, a więc odpornej na modyfikacje wynikające z doświadczeń i kształcenia muzycznego. W toku prac badawczych widoczne jest dążenie autorki do wyłowienia „czystej” pamięci roboczej. Opracowane zaś narzędzie – w porównaniu z innymi metodami, zwanymi testami pamięci muzycznej lub zdolności muzycznych – rzeczywiście bada pamięć muzyczną, a nie konstrukt stanowiący kompilację wiedzy, doświadczenia i zdolności. Z tego punktu widzenia szczególnie cenne jest rozpracowanie przez autorkę stosowanego powszechnie w szkolnictwie testu pamięci muzycznej Drake’a i wskazanie jego słabości psychometrycznych, a także zwrócenie uwagi, że w rzeczywistości test ten nie bada pamięci, ale wiedzę muzyczną.

Do osiągnięcia celu naukowego PhD pracy należy stworzenie nowatorskiej metody diagnozy roboczej pamięci muzycznej, będącej złożeniem pamięci rytmicznej i pamięci wysokościowej, mylnie nazywanej w teorii i psychologii muzyki pamięcią melodyczną. Słuszne są zastrzeżenie autorki, że melodia to współdziałanie wysokości i rytmu – tj. przebieg dźwięków różnej wysokości uporządkowanych przez rytm i metrum. A zatem nie da się badać „melodii” bez czynnika rytmicznego. Stąd jednoczesny pomiar wymiaru wysokościowego i czasowego.

Poszczególne zadania diagnostyczne narzędzia mieszczą się w założonej i zweryfikowanej przez autorkę pojemności pamięci krótkotrwałej (od 9 do 12 sekund). Narzędzie posiada odpowiednie właściwości psychometryczne i – według autorki – jest skuteczne w określaniu współpracy międzypółkulowej, pozwala na określenie trzech profili: lewo–, prawo–, bi–lateralny.

Do nowości naukowej PhD pracy należą 2 kierunki analiz:

1. Niezwykle ważny fragment pracy, to określenie i zweryfikowanie na odpowiednim materiale muzycznym zakresu pamięci roboczej. Wiedza, iż w zakresie WAMM mieści się odcinek muzyczny o czasie trwania od 9 do 12 sekund, pozwoli np. na dostosowanie metod kształcenia słuchu. Zakres pamięci według autorki jest właściwością uwarunkowaną biologicznie i powszechną w populacji. Ta teza stawia pod znakiem zapytania wszystkie liczne opisy i interpretacje wydarzenia związanego z zapisaniem przez młodego, 14–letniego Mozarta *Miserere* Allegriego po jednokrotnym przesłuchaniu w Kaplicy Sykstyńskiej. Fenomen ten w muzykologicznej literaturze przedmiotu wyjaśnia się często twierdzeniem, iż genialny Mozart posiadał szczególnie rozbudowaną pamięć roboczą. Czy Mozart mógł mieć szerszy niż inni ludzie zakres pamięci? W kontekście wyводу autorki należy przyjąć (za np. Slobodą), iż Mozart, zapisując po jednokrotnym odsłuchaniu dzieła *Miserere* Allegriego, korzystał z ponad 10–letniego doświadczenia i edukacji muzycznej, wiedzy i znajomości stylu zapisanej muzyki.

2. Wykorzystanie w psychologicznych badaniach muzycznej pamięci roboczej materiału niezwykle skrupulatnie wytworzonego przez samą Autorkę, spełniającego cechy przebiegu muzycznego (o sprecyzowanej rytmice, konturze melodii, stanowiącego pewną całość muzyczną). To ważne, aby w badaniach dotyczących różnych aspektów muzyki stosować właściwe przykłady muzyczne (zadania diagnostyczne). Przypadkiem niespełniającym tego warunku jest np. z Test Gordona „Średnia miara słuchu muzycznego”, powszechnie stosowany podczas rekrutacji do szkół muzycznych I st. Test ten osobno bada aspekt rytmiczny (Test Rytmu), osobno melodyczny (Test Melodii – w polskim tłumaczeniu, zamiast oryginalnego *pitch*), co w świetle ustaleń autorki należy uznać za błędny termin. Melodia to przebieg dźwięków różnej wysokości uporządkowanej w czasie przez rytm i metrum, a więc to zrytmizowane wysokości. Pomiar pamięci na muzycznych przebiegach wysokościowo–rytmicznych jest pomiarem zgodnym z praktyką muzyczną i naturalnym, w przeciwieństwie do badań muzycznych na sztucznie wygenerowanych zjawiskach muzycznych.

PhD praca zawiera wstęp formalny, 4 rozdziały (teoretyczny, metodologiczny, organizacyjno-badawczy i empiryczny), zakończenie, spis literatury i 5 załączników. Jest w niej zawarta wszechstronna, głęboka, uzasadniona merytorycznie analiza poszczególnych zagadnień, w tym korzystanie z wielojęzycznej literatury, dzięki temu, iż Autorka jest poliglotką. W mojej ocenie nasuwają się następujące 2 uwagi do autora PhD pracy do hipotez badawczych z obszaru naukowego poznawczej psychologii muzyki. Pierwsza uwaga dotyczy przyjęcia zasady działania asymetrii półkulowej w przetwarzaniu poszczególnych aspektów dźwięku. Autorka w swojej metodologii (hipotezach, pytaniach badawczych, wywodzie teoretycznym i badaniu empirycznym)

opiera się na założeniu, że rytm przetwarzany jest przez lewą półkulę, a wysokość – przez prawą półkulę. Jest to założenie dyskusyjne, bo w badaniach neuropsychologicznych przyznaje się, że muzyka jest przetwarzana przez mózg hierarchicznie, w sposób modułarny. Do niedawna uważano, że za percepcję muzyki odpowiada wyłącznie prawa półkula. Obecnie bardziej rozpowszechniony jest pogląd, potwierdzony badaniami empirycznymi, że informacja muzyczna przetwarzana jest w obu półkulach, że lateralizacji podlegają różne funkcje mózgu muzycznego. Druga uwaga dotyczy niezręcznego sformułowania o ujemnym związku korelacyjnym między pamięcią rytmiczną i wysokościową. Po uwzględnieniu wyjaśnienia autorki w PhD pracy trzeba jednak zwrócić uwagę, że tak sformułowana hipoteza nasuwa istnienie zjawiska całkowicie absurdalnego, jakoby wyższym wynikiem pamięci wysokościowej, miały towarzyszyć niższe wyniki pamięci rytmicznej, i na odwrót.

Odnosnie przyszłych kierunków badań warto opracować normy dla różnych grup muzycznych, tak, aby diagnoza pamięci WAMM stawiana była na początku profesjonalnej edukacji muzycznej.

Wskazane powyżej uwagi, nie dyskredytują formalnie PhD pracy. W mojej ocenie jest ona profesjonalna na tle innych PhD prac w tej tematyce badawczej. Tezy naukowe wynoszone do obrony uważam za udowodnione. Publikacje naukowe odzwierciedlają wyniki PhD badania i treść PhD pracy. Tytuł PhD pracy odpowiada jej treści. Wnioski z PhD badania są uzasadnione. W mojej ocenie mają wartość praktyczną.

PhD praca Marii Dymnikowej «Psychometryczna metoda diagnozy pamięci muzycznej» [*«Психометрический метод диагностики музыкальной памяти»*] spełnia wymogi prac naukowych dla aktualności, nowości, teoretycznej i praktycznej wartości, rzetelności badania naukowego, odpowiada wymogom PhD prac naukowych dla uzyskania stopnia naukowego w specjalności «psychologia».

Официальный оппонент:

Музыкальный психолог, кандидат искусствоведения в области музыкального искусства, доцент кафедры музыкальной психологии Варшавской Консерваторий им. Ф. Шопена (Польша) в 1997 г. – 2017 г.

Recenzent oficjalny:

Psycholog muzyki, doktor sztuki w zakresie sztuki muzycznej, adiunkt katedry psychologii muzyki Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie w latach 1997 – 2017.

E-mail: mchmurzynska@poczta.onet.pl

доцент Малгожата Хмужинска
Ad. dr Małgorzata Chmurzyńska

22 listopada 2018 r.

